

ภ.๒๖-๒๕ / รายงานฉบับที่ ๒

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

การประเมินผลความก้าวหน้างานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเลี้ยงโคนม

โดย

สุนทร คุริยะประพันธ์
สามารถ จิตนาวสาร

วท., กรุงเทพฯ ฯ ๒๕๒๘

ภ. ๒๖-๒๕/รายงานฉบับที่ ๒

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

การประเมินผลความก้าวหน้างานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเลี้ยงโคนม

โดย

สุนทร คุริยะประพันธ์
สามารถ จิตนาวสาร

วท., กรุงเทพฯ ๒๕๒๘

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

โครงการวิจัยที่ ภ. ๒๒-๒๕

โครงการวิจัยและพัฒนาชุมชนปฏิรูปที่ดินคลองม่วง จังหวัดสระบุรี

โครงการย่อยที่ ๑ : การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อ

รายงานฉบับที่ ๒

การประเมินผลความก้าวหน้างานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อ

ไทย

สุนทร กุริยะประพันธ์
สามารถ จิตนาวสาร

วท., กรุงเทพฯ ๒๕๒๕

การประเมินผลความก้าวหน้างานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเลี้ยงโคนม

สุนทร คุริยะประพันธ์ และสามารถ จิตนาวสาร *

บทคัดย่อ

ผลการสำรวจซึ่งกระทำเมื่อ ๑๕-๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๗ เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเลี้ยงโคนมในเขตชุมชนปฏิรูปที่ดินคลองม่วง จังหวัดสระบุรี พบว่า มีสมาชิกขอถอนตัวจากโครงการ ๒ ราย จากจำนวนสมาชิกเดิม ๘๒ ราย สมาชิกส่วนใหญ่มีแปลงหญ้าชน ๑๐-๒๐ ไร่ หรือ ๒.๑-๔ ไร่ ต่อโคนม ๑ ตัว มีโคนมป่วยตายจนถึงวันสำรวจ ๑๗ ตัว โดยสมาชิกรับโคนมทดแทน ๕ ตัว เหลือโคนมในโครงการทั้งสิ้น ๔๑๐ ตัว ผลการให้ลูกพบว่า มีลูกโคเกิดใหม่ ๓๔๑ ตัว เป็นตัวเมีย ๑๘๕ ตัว คิดเป็นร้อยละ ๕๓ ปัญหาการขาดแคลนอาหารสัตว์มีแนวโน้มที่จะคงอยู่ในอนาคต เนื่องจากมีแปลงหญ้าน้อยและขาดการจัดการที่ถูกต้อง ซึ่งได้วางแนวทางแก้ไขโดยแนะนำการเลี้ยงระบบหมุนเวียนและการจัดทำแปลงหญ้ากินนีเพื่อตัดให้สัตว์กิน

EVALUATION ON THE PROGRESS OF DAIRY FARMING
PROGRAMME

by

Soonthorn Duriyaprapan and Samart Jitnowsarn

ABSTRACT

A survey was conducted during November 19-30, 1984 to evaluate the progress of dairy farming programme in Khlong Muang land reform area. It was found that 2 out of 82 family members withdrew from the dairy programme. Most members have established 4-8 acres of paragrass pastures which are equivalent to .8-1.6 acres/head. Since the start of this programme 17 head have died from diseases, after which 5 dairy cows were given for replacement. At present the total number of dairy cows in the programme are 410 head. Three hundred and forty-one calves were born up to the time of survey in which 145 are female. Feed deficiency tends to remain as one of the problems in the future because of insufficient improved pastures and the lack of proper pasture management. Rotation grazing practices in the established pastures and, in addition, establishment of guinea grass pastures for cut and carry system have been recommended to alleviate this problem.

บทนำ

งานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเลี้ยงโคเป็นงานหนึ่งในโครงการวิจัยและพัฒนาชุมชนปฏิรูปที่ดินคลองม่วง จ.สระบุรี ซึ่งสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ได้จัดทำขึ้น งานนี้ดำเนินการโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างส่วนราชการจังหวัดสระบุรี, สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.), องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.), มูลนิธิสวิตา, ธนาคารกรุงเทพ จำกัด, และ วท. ทั้งนี้คณะผู้ดำเนินงานได้เล็งเห็นความเหมาะสมของพื้นที่โครงการที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งเลี้ยงวัวนมที่สำคัญได้ในอนาคต อันเป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาอาชีพและรายได้ของเกษตรกรในพื้นที่โครงการ คณะผู้ดำเนินงานได้มีการวางแผนร่วมกัน คิดคอประสานงาน ให้ความร่วมมือจนถึงขั้นดำเนินการอันนำมาซึ่งการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินแห่งนี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๖

การพัฒนาอาชีพการเลี้ยงโค

มูลนิธิสวิตามีบทบาทสำคัญในการติดต่อธนาคารกรุงเทพ จำกัด เพื่อให้เกษตรกรในโครงการได้กู้ยืมเงินมาลงทุนในเบื้องต้น ในขณะเดียวกันได้ทำการติดต่อซื้อโคแม่ตัวเมียลูกผสมระหว่าง โคพันธุ์ Holstein Friesian กับ Sahival จากประเทศนิวซีแลนด์ จำนวน ๕๐๐ ตัว เพื่อนำมาจำหน่ายให้เกษตรกรผู้ร่วมโครงการในราคาต้นทุน โคนมทั้งหมดได้รับการนำเข้าประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๒๖ โดยทางเรือ และนำไปเลี้ยงกักกันโรคตามระเบียบของทางราชการในเขตโครงการเร่งรัดและพัฒนาปศุสัตว์จันทัก ซึ่ง อ.ส.ค. เป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลรักษาตรวจสอบโรค ตลอดจนทำการผสมเทียมก่อนที่จะมอบให้เกษตรกรผู้เป็นเจ้าของต่อไป ทั้งนี้การจำหน่ายและแจกจ่ายโคนมไปยังเกษตรกรใช้วิธีจับฉลาก

การฝึกอบรมสมาชิกในโครงการในด้านการศึกษาตลอดจนให้ความรู้ด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการในการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมได้ดำเนินไปโดย อ.ส.ค. เป็นผู้รับผิดชอบ เพื่อให้สมาชิกของโครงการมีความรู้และความสามารถในการประกอบอาชีพนี้ได้

การรักษาสุขภาพ การป้องกันและรักษาโรคของโคนมตลอดจนการผสมเทียมนับเป็น เรื่องสำคัญในการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม ในระยะแรกส่วนราชการจังหวัดสระบุรีเป็นผู้รับผิดชอบ ก่อนที่จะมีการตกลงมอบหมายให้ อ.ส.ค. เป็นผู้รับผิดชอบแทนในระยะต่อมา ในระยะแรกของการดำเนินงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษาในร้านค้าต่าง ๆ นับตั้งแต่ การจัดสร้างคอกสัตว์ โรงรีดนม ตลอดจนการจัดทำแปลงหญ้าอาหารสัตว์และอื่น ๆ

การพัฒนาในคานอาหารสัตว์ได้มีการจัดดำเนินการใน ๒ แนวทาง คือ การจัดสร้าง โรงงานผลิตอาหารสัตว์เพื่อผลิตอาหารข้น (concentrate feed) สำหรับโคนมและการ พัฒนาทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ที่มีคุณภาพ โรงงานผลิตอาหารสัตว์ได้รับการจัดสร้างแล้วเสร็จและเริ่มดำเนินการ ภายในเดือนกันยายน ๒๕๒๓ ในปัจจุบันอาหารข้นจากโรงงานนี้ได้รับความนิยมนำไปใช้แพร่หลายในหมู่ สมาชิก และเป็นแหล่งรับซื้อวัตถุดิบที่ผลิตขึ้นภายในเขตพื้นที่โครงการ เช่น ข้าวโพค มั่นสำปะหลัง และ ใบกระถินแห้ง เพื่อนำมาใช้ในการผลิตอาหารข้น

การพัฒนาทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์นอกเหนือจากการให้คำแนะนำและการติดต่อช่วยเหลือเกี่ยวกับ พันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่จะนำมาใช้แล้วได้มีการจัดทำแปลงพืชอาหารสัตว์สาธิต และแปลงทดลองผลผลิตของ พืชอาหารสัตว์ในพื้นที่โครงการอีกด้วย การให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในคานชนิดของพืชอาหารสัตว์ที่จะ ปลูกได้พิจารณาแนะนำการปลูกหญ้าขนซึ่งเป็นพืชอาหารสัตว์ที่มีการปลูกและนำมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง ในการเลี้ยงโคนมในเขต อ.มวกเหล็ก โดยเฉพาะในพื้นที่ลุ่ม ที่ระบายน้ำไม่ดีหรือมีน้ำขังในฤดูฝน และ แนะนำหญ้ากินีสำหรับพื้นที่ดอนโดยทั่ว ๆ ไป วท. ได้ติดต่อขอพันธุ์หญ้าขนจากสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์ทบวง สำหรับสมาชิกอย่างพอเพียงในฤดูปลูก ๒๕๒๖ นอกจากนี้ได้แนะนำให้มีการปลูกพืชตระกูลถั่ว เช่น ถั่วลาย (centrosema), เวอร์นาโน สไตโล (verano stylo) ปะปนลงไปในแปลงหญ้าเพื่อ ให้เป็นลักษณะของทุ่งหญ้าผสม (mixed pasture) หรือการปลูกกระถินพันธุ์คันทิงแถม ตาม แนวรั้ว ซึ่งเป็นการเพิ่มอาหารโปรตีนแก่โคนมได้ การแก้ปัญหาการขาดแคลนพืชอาหารสัตว์ในฤดูแล้ง ได้มีการให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการปลูกข้าวโพคเพื่อนำใบและต้นมาเลี้ยงสัตว์ และการจัดทำหญ้าหมัก เพื่อใช้ในยามที่อาหารสัตว์ขาดแคลน การให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการพัฒนาทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ได้มีการ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

การประเมินผล

โดยที่งานส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคแม่แก่เกษตรกรในเขตโครงการปฏิรูปที่ดินนี้ได้ดำเนินมาเป็นระยะเวลาพอสมควร จึงเห็นสมควรที่จะมีการประเมินผลของการปฏิบัติงานเพื่อที่จะได้ทราบความก้าวหน้า อุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นเพื่อจะได้นำมาหาแนวทางแก้ไข ตลอดจนให้คำแนะนำและช่วยเหลือในอนาคต

ได้ทำการประเมินผลโดยการสอบถามและรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรทุกรายในระหว่างวันที่ ๑๕-๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๗ ทั้งนี้โดยกำหนดหัวข้อสอบถามไว้ดังต่อไปนี้

๑. ชนิดของพืชอาหารสัตว์และเนื้อที่แปลงหญ้าที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว
๒. เนื้อที่แปลงหญ้าที่จะทำการปลูกในปี ๒๕๒๘
๓. การใช้อาหารข้นและแหล่งซื้อ
๔. สุขภาพทั่ว ๆ ไปของโคแม่และการให้ลูก
๕. การให้นม
๖. ปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ

การประเมินสถานภาพของการผลิตพืชอาหารสัตว์ของสมาชิกแต่ละราย ตลอดจนการใช้อาหารเสริม จัดได้ว่าเป็นมีความสำคัญต่องานส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคแม่อย่างมาก เพราะความสามารถในการให้นมของโคแม่นอกจากจะขึ้นอยู่กับคุณภาพของโคแม่แล้ว ยังขึ้นอยู่กับชนิด, ปริมาณ และคุณภาพของอาหารซึ่งโคแม่ได้รับอีกด้วย ข้อมูลดังกล่าวนี้จัดได้ว่าเป็นมีความสำคัญต่อการวางแผนแนะนำและแก้ไข ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนาทางค่านอาหารสัตว์ในอนาคต ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่จะให้สมาชิกจัดทำแปลงหญ้าและมีความรู้ด้านการจัดการ เพื่อให้โคแม่ได้รับอาหารที่มีคุณภาพพอเพียงตลอดปี

การให้ลูกของโคแม่ในโครงการ โดยเฉพาะลูกโคตัวเมียจัดได้ว่าเป็นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขยายตัวของกิจการการเลี้ยงโคแม่ของสมาชิกแต่ละราย ซึ่งนอกจากจะหมายถึงการเพิ่มขึ้นของปริมาณการผลิตนมในอนาคตแล้ว ยังเป็นเรื่องบังบอกถึงแนวโน้มการขยายตัวของการค้าในงานในโครงการโดยส่วนรวมอีกด้วย

ข้อมูลผลผลิตน้ำมันและมูลค่าของน้ำมันที่ได้ในแต่ละเดือนที่เสนอในรายงานฉบับนี้ได้ คัดลอกมาจากข้อมูลซึ่งเก็บรวบรวมไว้ที่ศูนย์รับชมของ อสค. ที่ปากช่อง โดยเหตุที่การดำเนินงาน ส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคแม่ในโครงการนี้ได้ดำเนินการมาเป็นระยะเวลาไม่นานนัก ข้อมูลปริมาณ การผลิตน้ำมันของสมาชิกแต่ละรายจึงมีอยู่จำกัด และจัดได้ว่าอยู่ในระยะเริ่มต้น การประเมินผลของ ข้อมูลนี้จึงสามารถทำได้ในขีดจำกัด แต่อย่างไรก็ตามในระยะยาวแล้วข้อมูลปริมาณการผลิตและรายได้ จัดเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญที่สุดที่จะบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือล้มเหลวในการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคแม่ ของสมาชิก

การสำรวจและประเมินผลการทำงานครั้งนี้เป็นการติดต่อสอบถามจากสมาชิกแต่ละราย จัดได้ว่าเป็นโอกาสอันดีที่ได้ติดตามผลการประกอบอาชีพของสมาชิกแต่ละรายโดยครบถ้วน และมีโอกาส สอบถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้รับฟังปัญหาตลอดจนอุปสรรคในการดำเนินงาน และที่สำคัญ ได้แก่การให้คำแนะนำในด้านการจัดทำและการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์อย่างใกล้ชิด

สรุปผลการประเมินผล

ผลการประเมินผลการจัดทำแปลงหญ้าเลี้ยงสัตว์ของสมาชิก แสดงไว้ในตารางที่ ๑ สมาชิกส่วนใหญ่คือ ๔๕ ราย มีแปลงหญ้า ๑๐-๒๐ ไร่ การประเมินผลพื้นที่แปลงหญ้าต่อโคแม่ ๑ ตัว พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าอยู่ระหว่าง ๒.๑๔ ไร่/ตัว และการปลูกเพิ่มในปี ๒๕๒๔ ส่วนใหญ่จะปลูกประมาณ ๕-๑๐ ไร่

ผลการสำรวจเกี่ยวกับโคแม่และการให้ลูก (ตารางที่ ๒) พบว่า มีการลดลงของสมาชิก ที่เข้าร่วมโครงการ ๒ ราย โดยการโอนโคแม่ให้สมาชิกซึ่งเข้าร่วมโครงการอยู่ก่อนแล้ว การให้ลูกของ โคแม่นับตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนถึงวันสำรวจพบว่า มีลูกโคแม่เกิดมาทั้งสิ้น ๓๔๑ ตัว เป็นตัวเมีย ๑๔๕ ตัว หรือคิดเป็นร้อยละ ๔๓ ของจำนวนลูกโคทั้งหมด ในระยะการดำเนินงานจนถึงวันสำรวจมีโคป่วยตาย ๑๓๓ ตัว และสมาชิกยอมรับโคแม่ซึ่ง อสค. จัดหามาทดแทนให้ ๕ ตัว ทั้งนี้ จำนวนแม่โคแม่ในโครงการ จนถึงวันสำรวจมีอยู่ ๔๑๐ ตัว ทั้งนี้แม่โคแม่ซึ่งสมาชิกจัดหามาเพิ่มเติมด้วยตนเองในบางราย

ตารางที่ ๑๑ การจัดทำแปลงหญ้าของ เกษตรกรที่รวมโครงการ

เนื้อที่ปลูกหญ้ารวมเมื่อ สิ้นสุดปี ๒๕๒๓ (ไร่)	จำนวน (ราย)	เฉลี่ยเนื้อที่ แปลงหญ้า (ไร่/ตัว)	จำนวน (ราย)	เนื้อที่จะปลูกเพิ่ม ในปี ๒๕๒๔ (ไร่)	จำนวน (ราย)
< ๑๐	๑๐	< ๒	๑๑	๐	๑๒
๑๐-๑๕	๒๖	๒.๑-๓	๒๕	< ๕	๑๘
๑๖-๒๐	๑๕	๓.๑-๔	๒๔	๕-๑๐	๔๕
๒๑-๒๕	๑๓	๔.๑-๕	๑๑	> ๑๐	๕
๒๖-๓๐	๔	> ๕	๕		
> ๓๐	๘				

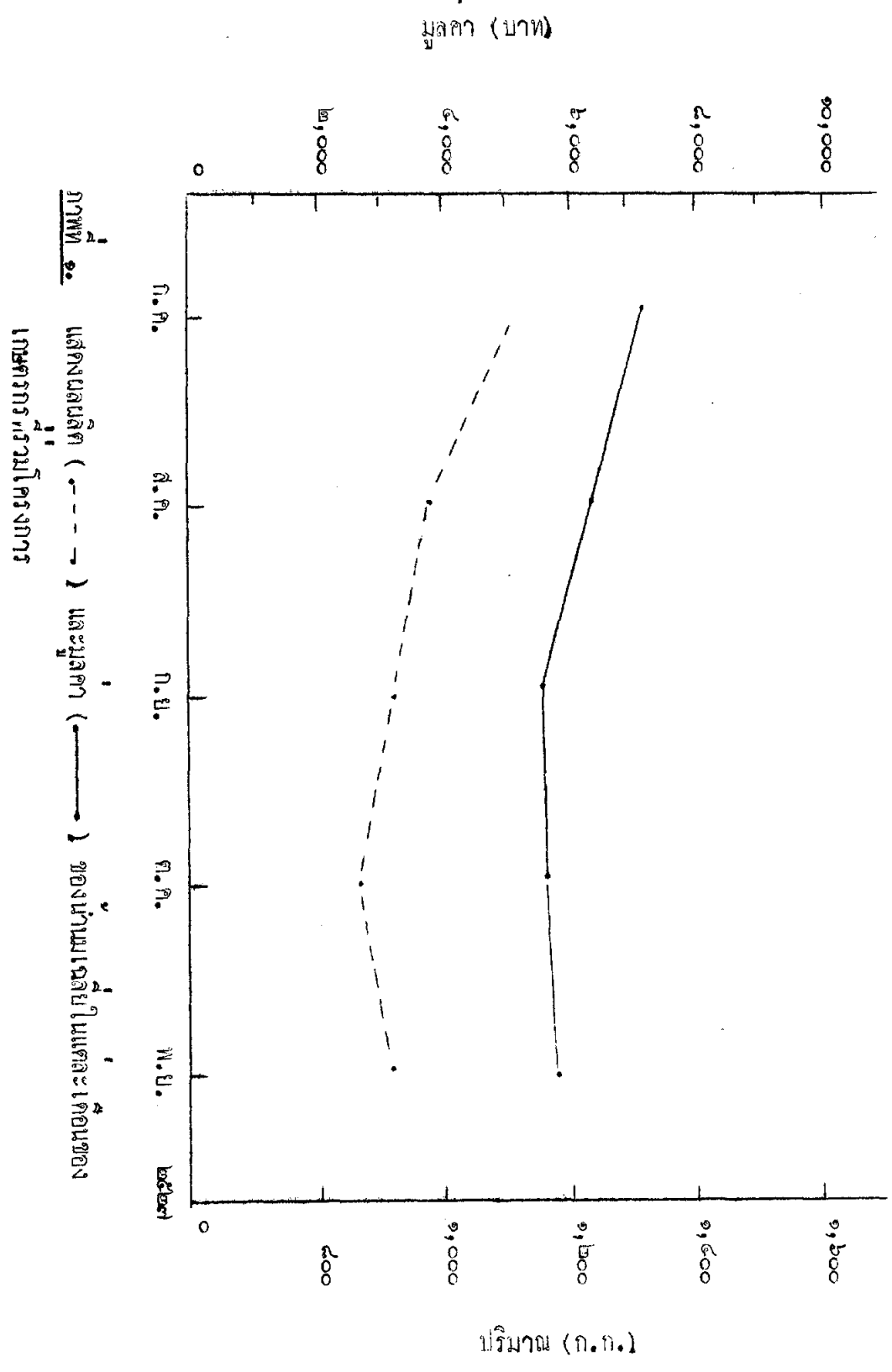
ตารางที่ ๑๒ จำนวนโคแม่และการให้ลูกของโคแม่ในโครงการ

จำนวนโคแม่ที่ไ้รับ ตามโครงการ (ตัว)	จำนวน (ราย)	จำนวนลูกวัว (ทั้งสองเพศ) ที่โค (ตัว)	จำนวน (ราย)	จำนวนลูกวัว ตัวเมียที่โค (ตัว)	จำนวน (ราย)
๔	๒๒	๑	-	๑	๒๒
๕	๒๑	๒	๖	๒	๒๕
๖	๓๕	๓	๕	๓	๑๔
๘	๑*	๔	๒๓	๔	๔
๑๐	๑*	๕	๒๖	๕	๓
		๖	๑๐		
		๘	๒		
รวม ๔๒๒	๘๐	รวมทั้งสิ้น	๓๔๑ ตัว	รวมลูกวัวตัวเมีย	๑๔๕ ตัว

*สมาชิกที่รับโคแม่เพิ่มจากรายที่ถอนตัวออกจากโครงการ

หมายเหตุ จำนวนโคแม่ที่ป่วยตาย ๑๓ ตัว รับจาก อสค. มาทดแทน ๕ ตัว โคแม่มีปัญหาผสมไม่ติด ตั้งแต่เริ่มโครงการ ๖ ตัว

ปริมาณการผลิตและมูลค่าของน้ำมันในแต่ละเดือนของสมาชิกแสดงไว้ในตารางที่ ๓
ปริมาณการผลิตของแต่ละสมาชิกโดยเฉลี่ยลดลงนับตั้งแต่เริ่มส่งนมในเดือนกรกฎาคม ๒๕๒๗ จน
จนถึงจุดต่ำสุดในเดือนตุลาคม(ภาพที่ ๑)

ตารางที่ ๓๒ ปริมาณการผลิตน้ำมันและมูลค่ารวมของเกษตรกร

เลขที่สมาชิก	ชื่อสมาชิก	ก.ค. - ส.ค.		ก.ย. - ต.ค.		พ.ย.	
		ปริมาณ(กก.)	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ(กก.)	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ(กก.)	มูลค่า(บาท)
๑๐๒๑๐๑	นางคำแพง เบญจา	๒๕๓๕.๕	๑๕๒๑๒.๒๕	๒๑๓๕.๕	๑๓๕๕๓.๒๒	๑๑๕๕.๐	๓๕๕๕.๐๖
๑๐๒๑๐๒	นางห้วน ทูตีสุงเนิน	๓๕๓๕.๕	๒๕๕๐๒.๓๑	๒๓๓๓.๐	๑๕๕๕๒.๕๐	๑๑๕๕.๕	๓๕๕๐.๕๒
๑๐๒๑๐๓	นางเลี่ยม สร้อยสูงเนิน	๕๐๐๑.๐	๓๒๒๕๕.๕๒	๕๓๕๓.๕	๒๕๕๕๒.๑๖	๑๕๐๕.๐	๑๑๕๕๖.๕๕
๑๐๒๑๐๔	นางมี มะสูงเนิน	๒๓๓๑.๕	๑๕๕๕๕.๓๓	๑๓๓๑.๐	๑๒๓๓๑.๖๕	๑๐๓๕.๐	๒๕๕๕.๕๒
๑๐๒๑๐๕	นางแจ่ง ทะขุนทด	๑๒๒๓.๐	๕๐๕๕.๖๐	๒๑๒.๐	๕๑๕๖.๑๐	๕๓๕.๕	๓๑๕๑.๓๕
๑๐๒๑๐๖	นางศิริรัตน์ อินทรกำแหง	๑๓๕๕.๕	๑๑๒๕๕.๕๖	๕๑๕.๐	๕๓๒๖.๖๑	๕๕๕.๐	๓๕๕๓.๕๒
๑๐๒๑๐๗	นางทองแมน เพียรเสมา	๓๕๓๖.๐	๒๓๐๓๓.๓๕	๒๕๓๒.๐	๑๒๕๓๓.๕๕	๕๖๑.๕	๒๓๓๕.๖๓
๑๐๒๑๐๘	นางสำรอง พันธุ์	๑๓๕๕.๐	๑๑๕๕๒.๕๐	๑๕๐๓.๐	๑๒๓๓๐.๕๕	๕๕๐.๐	๕๕๕๑.๕๖
๑๐๒๑๐๙	นางหนูน้อย โนนค้อ	๒๒๕๓.๕	๑๕๕๕๑.๕๖	๒๓๑๕.๕	๑๕๕๓๓.๑๑	๕๕๓.๕	๕๕๐๕.๕๕
๑๐๒๑๑๐	นางยม จงชีกกลาง	๑๐๕๕.๐	๓๒๓๕.๕๓	๒๑๕๑.๕	๑๕๕๕๕.๕๕	๑๕๓๕.๕	๕๕๕๕.๕๕
๑๐๒๑๑๑	นายกระจาง ประเสวีรัฐ	๓๓๕๓.๕	๒๒๐๓๓.๖๕	๒๒๓๕.๕	๑๓๕๕๕.๒๕	๑๕๓๓.๕	๕๖๑๖.๑๓
๑๐๒๑๑๒	นายคั้น สุวรรณวิจิตร	๕๕๖.๐	๖๕๑๓.๐๕	๑๑๓๕.๐	๓๖๖๕.๕๕	๑๒๒๓.๐	๓๕๕๓.๖๕
๑๐๒๑๑๓	นางบุญเรือง เพียงตรง	๒๕๕๖.๐	๑๕๓๕๕.๐๖	๒๑๑๕.๕	๑๕๕๒๕.๕๒	๒๓๓.๐	๕๒๕๕.๕๐
๑๐๒๑๑๔	นายลักข์ พุกพิมาย	๑๖๓๑.๐	๑๕๓๕๕.๓๖	๑๒๕๕.๕	๕๓๓๖.๓๕	๕๕๑.๐	๓๖๕๕.๕๐
๑๐๒๑๑๕	นายชาฆาต คาลเงิน	๑๖๓๐.๕	๑๐๓๒๓.๕๕	๒๕๓๕.๕	๑๕๕๖๓.๒๓	๑๕๖๕.๐	๑๐๐๓๓.๕๐
๑๐๒๑๑๖	นางสนิท แจ่งสูงเนิน	๕๕๖.๐	๒๖๖๕.๖๑	๑๕๒๕.๐	๕๕๕๓.๕๕	๕๐๓.๕	๒๓๒๑.๕๓
๑๐๒๑๑๗	นางสมพิศ รัตนคิลิก	๑๕๕๕.๕	๑๒๕๕๐.๓๖	๓๖๑๑.๐	๒๑๑๑๓.๕๓	๒๒๒๕.๕	๑๕๐๒๑.๓๕
๑๐๒๑๑๘	นายอริย์ ทองรักษาวงศ์	๒๕๕๕.๐	๑๓๖๓๕.๓๕	๓๕๕๓.๐	๒๕๕๕๒.๓๕	๑๓๕๑.๐	๑๑๕๖๓.๓๐
๑๐๒๑๑๙	นายวันชาติ ชูนิชลน	๕๖๓.๕	๓๓๒๓.๒๓	๑๕๕๓.๐	๑๒๑๕๒.๐๖	๕๕๕.๕	๕๓๕๑.๓๖
๑๐๒๑๒๐	นางเล็ก เคลิ้มคอน	๕๖๕.๕	๓๕๕๕.๐๓	๑๒๑๕.๐	๕๕๓๓.๑๖	๑๐๕๑.๕	๓๑๕๖.๕๓
๑๐๒๑๒๑	นางเกษร ขอลกลาง	๑๕๓๖.๐	๕๓๑๕.๕๖	๒๕๕๕.๐	๑๖๓๒๖.๑๕	๕๕๓.๐	๕๓๑๓.๕๓
๑๐๒๑๒๒	นางละเอียด ไทรพัก	๑๕๕๕.๕	๕๕๕๕.๐๕	๑๕๓๕.๕	๕๖๑๖.๓๖	๕๕๓.๐	๓๕๓๖.๑๕
๑๐๒๑๒๓	นางเคลือน เศษจันทัก	๑๕๕๕.๕	๕๕๖๕.๓๖	๒๓๒๓.๐	๑๕๓๑๕.๕๓	๑๑๐๕.๐	๓๓๑๕.๓๓
๑๐๒๑๒๔	นางอวยุ พิณีจโคกรวด	๕๕๕๕.๐	๓๓๖๖.๕๒	๑๕๕๕.๐	๑๒๑๓๐.๓๓	๕๖๖.๐	๖๕๑๕.๕๓
๑๐๒๑๒๕	นางอบเชย พุทธิขันธ์	๕๓๓.๕	๕๖๕๓.๕๖	๑๐๕๕.๐	๑๒๖๓.๕๕	๓๕๐.๕	๒๕๕๕.๕๕

การวางที่ ๓. (ต่อ)

เลขที่สมาชิก	ชื่อสมาชิก	ก.ค. - ส.ค.		ก.ย. - ต.ค.		พ.ย.	
		ปริมาณ(กก.)	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ(กก.)	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ(กก.)	มูลค่า(บาท)
๑๐๒๑๘๒	น. ส. ทิพย์วรม สุวรรณวิจิตร	๓๓๓.๕	๕๓๓ ๑.๒๐	๑๓๓๓.๐	๘๘๒๓.๕๖	๕๒๐.๕	๓๓๓๖.๘๖
๑๐๒๑๘๔	นางสุพล จันทศรี	๓๘๒.๕	๕๑๕๓.๓๓	๑๒๕๘.๐	๘๓๘๓.๐๑	๖๓๓.๕	๕๓๓๓.๑๒
๑๐๒๑๘๕	นายอนันต์ สุภา	๑๕๒๑.๕	๑๐๐๕๒.๑๖	๒๐๕๓๑.๕	๑๓๓๓๓๑.๖๔	๘๖๘.๕	๕๖๓๕.๕๖
๑๐๒๑๘๖	นายน้อย ปุโรหิตัง	๘๕๕.๕	๕๖๓๕.๓๐	๓๐๓๖.๐	๒๐๒๓๓๖.๓๕	๑๘๖๘.๕	๑๒๓๕๓๑.๖๐
๑๐๒๑๘๗	นายสมโภชน์ สุทธินันท์	๑๐๓๑.๕	๖๕๓๒.๖๑	๑๓๘๘.๕	๕๖๓๕.๖๓	๕๒๕.๕	๓๕๓๓๑.๓๕
๑๐๒๑๘๘	นางกิมฮวย แยมสุข	๕๕๐.๐	๖๖๒๓.๕๕	๑๓๓๓๑.๕	๕๑๓๕.๕๕	๓๓๓๑.๐	๕๕๐๘.๑๕
๑๐๒๑๘๙	นางวิรัตน์ ทับถม	๑๐๕๕.๐	๖๕๓๓.๓๓	๑๕๑๘.๕	๑๐๑๓๓.๖๖	๖๕๕.๐	๕๓๑๕.๕๓
๑๐๒๑๙๐	นางระเตรียม ประเสวีรัฐ	๓๓๐.๕	๕๕๒๓.๕๑	๑๑๕๕.๕	๓๖๕๑.๐๕	๕๓๕.๕	๑๓๘๕๘.๒๕
๑๐๒๑๙๑	นางเที่ยง ลัทธิสุงเนิน	๘๑๑.๐	๕๕๓๓.๘๖	๑๕๑๕.๕	๑๐๐๐๕.๕๘	๖๕๖.๕	๕๓๕๕.๕๕
๑๐๒๑๙๒	นางสำเภา อินทรกำแหง	๘๐๑.๕	๕๓๓๘.๕๓	๑๑๘๕.๐	๓๘๓๓๑.๕๕	๕๕๓.๕	๓๓๑๐.๕๑
๑๐๒๑๙๓	นางจองจันทร์ เทียนชำ	๑๒๕๕.๕	๘๒๓๓.๕๖	๓๒๘๑.๐	๒๑๘๘๓๓.๒๕	๑๓๐๓.๐	๘๓๓๖.๒๓
๑๐๒๑๙๔	นางสว่าง ศรียันต์	๑๑๓๑.๕	๓๕๕๕.๓๓	๒๒๒๒๘.๐	๑๕๕๐๐.๕๖	๑๐๓๕.๐	๓๖๒๒.๕๘
๑๐๒๑๙๕	นางมาลี วงษ์นายะ	๕๓๑.๐	๖๑๖๕.๘๕	๒๓๓๕.๐	๑๘๕๑๘.๓๖	๒๓๐๓๑.๕	๑๓๓๑๓.๖๑
๑๐๒๑๙๖	นางพิมพ์ จงชิตกลาง	๘๑๐.๕	๕๕๑๐.๓๕	๑๕๒๘.๐	๕๕๒๐.๑๕	๖๒๖.๕	๕๓๓๑.๓๑
๑๐๒๑๙๗	นางถวัลย์ บุญมา	๒๘๘.๕	๑๘๕๓.๑๖	๓๕๓๑.๕	๕๑๘๘.๕๓	๕๓๐.๕	๒๘๒๓.๖๕
๑๐๒๑๙๘	นางทองหล่อ ชนอรามณ	๖๓๖.๕	๕๕๓๖.๒๘	๑๑๕๖.๕	๓๕๐๑.๘๖	๕๘๘.๐	๓๘๕๖.๘๐
๑๐๒๑๙๙	นางละมุล นฤทัย	๘๒๔.๕	๕๕๒๐.๘๐	๑๒๓๒๖.๐	๘๑๕๑.๓๕	๖๖๓.๕	๓๐๘๐.๓๓
๑๐๒๒๐๐	นางสว่างษ์ พวงจันทิก	๕๐๐.๕	๓๓๓๒๓.๓๓	๕๕๒๖.๕	๖๖๖๘.๖๖	๓๘๓.๕	๕๖๕๕.๖๖
๑๐๒๒๐๑	นางสาวทองศรี ทองศรี	๓๕๑.๕	๒๖๖๑.๓๖	๖๓๑.๕	๕๖๑๓.๕๖	๖๕๐.๕	๕๖๕๘.๕๓
๑๐๒๒๐๒	นางละเอียด ชอเหล็กกลาง	๓๓๘.๕	๒๖๕๑.๕๐	๓๕๕.๕	๒๓๓๖.๒๖	๓๐๑.๐	๕๕๓๖.๕๐
๑๐๒๒๐๓	นางสน สุ่มรัมย์	๕๓๕.๕	๖๕๓๓.๘๓	๑๕๑๕.๐	๕๕๒๖.๓๕	๕๕๑.๕	๖๖๑๐.๕๑
๑๐๒๒๐๔	นางเหรียญ ตึกโพธิ์	๑๓๖๘.๐	๘๕๒๕.๕๓	๑๑๕๐.๐	๓๕๓๕.๕๕	๕๒๘.๐	๒๘๕๕.๒๐
๑๐๒๒๐๕	นางยุพิน ขอศรีคำ	๑๐๓๓.๕	๖๓๕๓.๒๕	๑๖๖๘.๐	๘๐๓๕.๕๖	๘๐๕.๕	๕๓๒๕.๕๐
๑๐๒๒๐๖	นางชื่น กิ่งจำปา	๓๖๑๖.๕	๒๓๓๖๖.๓๓	๓๓๖๕.๐	๒๓๓๕๕.๕๕	๑๘๑๑.๕	๑๑๕๕๖.๕๐
๑๐๒๒๐๗	นางพิมพ์ วิชารักษ์	๑๓๓๕.๐	๑๑๕๘.๕๕	๓๕๕๕.๐	๕๑๓๕.๕๕	๕๖๖.๐	๓๓๑๕.๘๕
๑๐๒๒๐๘	นางทพูนิม กรงทอง	๒๖๕๐.๕	๑๕๐๘๖.๒๑	๑๓๕๕.๕	๑๑๖๕๓.๘๕	๓๒๕.๕	๑๘๕๓.๐๑

ตารางที่ ๓. (ต่อ)

เลขที่สมาชิก	ชื่อสมาชิก	ก.ค. - ส.ค.		ก.ย. - ต.ค.		พ.ย.	
		ปริมาณ(กก.)	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ(กก.)	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ(กก.)	มูลค่า(บาท)
๑๐๒๑๘๒	นางเมคียงพร สาระบัว	๑๒๕๕๕.๐	๓๕๐๑.๑๕	๘๕๓.๕	๕๕๕๕.๓๕	๕๐๓.๕	๓๒๒๘.๕๕
๑๐๒๑๘๕	นางอบเชย แมบจันทิก	๑๑๒๘.๐	๓๓๓๓.๓๖	๑๐๑๒.๐	๖๓๓๖๐.๕๑	๓๖๐.๐	๕๕๐๓.๕๓
๑๐๒๑๘๖	นางจินดา ไหมสุวรรณ	๑๑๕๖.๐	๓๘๑๕.๕๕	๑๑๑๒.๕	๓๓๘๖.๓๘	๕๐๕.๐	๕๕๕๐.๓๘
๑๐๒๑๘๗	นางนิภาภรณ์ ชรรณจักร์	๑๓๒๓.๕	๑๑๒๖๕.๕๕	๑๕๘๘.๕	๑๓๒๒๕.๑๐	๑๕๕๕.๐	๑๐๓๓๕.๕๓
๑๐๒๑๘๘	นางคำมวย ศรีวิสัย	๖๖๕.๐	๕๕๑๐.๓๓	๕๕๕.๐	๕๕๕๕.๕๓	๘๘๕.๕	๕๕๘๓.๖๕
๑๐๒๑๘๙	นางนง อักษรพรหมราช	๕๕๓.๐	๖๕๕๕.๑๑	๑๓๓๓.๐	๑๑๓๕๐.๐๕	๘๘๓.๕	๕๕๓๘.๕๑
๑๐๒๑๙๐	นางวันที โภสมภ	๑๓๓๘.๕	๘๕๑๕.๓๐	๑๖๓๕.๐	๑๐๖๓๕.๕๖	๘๕๕.๕	๕๖๓๖.๖๕
๑๐๒๑๙๑	นางสมคิด หมวกสันเทียะ	๖๑๐.๕	๕๕๖๐.๑๓	๕๑๓.๐	๕๕๑๖.๓๓	๕๓๑.๐	๓๕๓๕.๕๐
๑๐๒๑๙๒	นางชนารัตน์ ชื่นอารมณ			๓๖๘.๕	๒๒๒๐๑.๒๐	๓๐๖.๕	๑๕๕๕.๕๘
๑๐๒๑๙๓	นายกลม กรงทอง			๕๖๓.๕	๓๓๐๓.๐๕	๕๖๑.๐	๓๐๕๑.๕๓
๑๐๒๑๙๔	นางจิตรา โพธิ์ประยูร					๓๘๕.๐	๒๕๑๕.๕๑
๑๐๒๑๙๕	นายสุวิทย์ อินทรกำแหง	๕๖๓๖.๐	๓๖๘๓๑.๕๑	๓๓๘๖.๐	๒๒๒๑๓๓.๓๐	๒๐๕๓.๐	๑๓๖๕๕.๕๕
๑๐๒๑๙๖	นางนวล หินนอก	๕๕๕.๐	๓๐๐๖.๕๕	๑๐๓๕.๐	๓๑๐๒.๕๕	๕๐๕.๐	๖๐๐๓.๕๕
๑๐๒๑๙๗	นางเลียบ สายศิลป์	๓๐๖.๕	๕๖๕๓.๑๘	๑๕๖๖.๐	๑๒๕๕๕.๒๖	๘๕๕.๐	๖๖๓๑.๑๖
๑๐๒๑๙๘	นางบุญรวม คานกลาง	๖๕๐.๐	๕๕๓๕.๓๓	๒๒๑๕.๐	๑๐๓๒๘.๓๑	๕๕๕.๐	๖๓๘๕.๘๖
๑๐๒๑๙๙	นางสมจิตร เพ็ชรจันทิก	๒๓๖๕.๕	๑๕๓๖๓.๓๕	๑๕๓๑.๐	๑๓๑๖๖.๒๕	๘๕๖.๕	๕๕๘๕.๕๕
๑๐๒๒๐๐	นายलय คงพันธุ์	๑๕๐๖.๐	๖๑๘๖.๐๘	๖๕๕.๕	๕๖๓๐.๕๑	๖๕๕.๐	๕๖๓๐.๕๓
๑๐๒๒๐๑	นายโพน เมากลาง	๑๖๖๖.๐	๕๖๐๕.๕๕	๘๐๓.๐	๕๓๓๓.๒๑	๓๓๐.๐	๖๑๘๘.๕๖

วิจารณ์และขอเสนอแนะ

ปัญหาคุณภาพของสัตว์ล้นน้อยลงมากเมื่อเปรียบเทียบกับระยะแรกของโครงการ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะสัตว์สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและได้รับการดูแลรักษาอย่างดีและทั่วถึง อย่างไรก็ตามจากการสำรวจพบว่า มีโคแม่ซึ่งมีปัญหาลดนมไม่ติดอยู่ ๒ ตัว ปัญหานี้ก่อให้เกิดภาระแก่สมาชิกผู้เป็นเจ้าของทั้งในด้านการลงทุน และการดูแลรักษา โดยไม่มีผลตอบแทนใด ๆ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ปัญหาดังกล่าวนี้สมควรที่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้นำมาพิจารณาหาทางแก้ไข

การขาดแคลนอาหารสัตว์ เนื่องจากมีแปลงหญ้าไม่พอกับความต้องการเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในปี ๒๕๒๓ และมีแนวโน้มที่จะคงอยู่ในปี ๒๕๒๔ สาเหตุสำคัญเกิดขึ้นเนื่องจากสมาชิกยังประสงค์ที่จะกินพื้นที่ส่วนหนึ่งสำหรับปลูกพืชโดยเฉพาะข้าวโพด การเลี้ยงโคนมอย่างต่อเนื่องในแปลงหญ้าแปลงเดียวตลอดฤดูการปลูกข้าวโพด นอกจากจะทำให้โคนมได้รับอาหารน้อยลง และไม่พอกับความต้องการในระยะหลัง ๆ แล้วยังมีผลให้แปลงหญ้าอยู่ในสภาพทรุดโทรม ทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการฟื้นตัว มีผลให้ผลผลิตหญ้าลดลงในระยะต่อมา การจัดทำแปลงหญ้าใหม่พอเพียงกับความต้องการ และการจัดการที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการแก้ไขปัญหาคารขาดแคลนอาหารสัตว์ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

การจัดทำแปลงหญ้าเลี้ยงสัตว์เพิ่มเติมในปี ๒๕๒๓ สมาชิกส่วนใหญ่จะปลูกในพื้นที่เกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดครั้งที่สอง ซึ่งพบว่าหญ้าอาหารสัตว์ไม่สามารถแข่งขันด้านการเจริญเติบโตกับข้าวโพดได้ มีหญ้าอาหารสัตว์ขึ้นอยู่ประปรายในแปลงข้าวโพด หลังการเก็บเกี่ยวข้าวโพดแล้วสมาชิกจะปล่อยให้โคนมลงไปเลี้ยงในแปลงข้าวโพดซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าหญ้าอาหารสัตว์ที่ขึ้นอยู่จะถูกกัดกินไปค้ำย ในสภาพดังกล่าวคาดว่าแปลงหญ้าที่จัดทำในลักษณะนี้จะเสียหายเป็นส่วนใหญ่ อาจจะต้องทำการปลูกใหม่ในปี ๒๕๒๔ จากสาเหตุดังกล่าวนี้ จึงคาดการณ์ได้ว่าปัญหาการขาดแคลนหญ้าอาหารสัตว์จะยังคงมีอยู่ในปี ๒๕๒๔

อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรและชี้แนะให้เห็นความสำคัญของการแมลงหญ้าเป็นแมลงย่อยเพื่อควบคุมการไ้ประโยชน์แมลงหญ้า ทำให้หญ้าอาหารสัตว์มีโอกาสเจริญเติบโตและลดความเสียหายจากการเหยียบย่ำของสัตว์ได้ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ของวท. ได้ชี้แนะให้เห็นความสำคัญของการทำแปลงหญ้าใกล้โรงรีด หรือคอกสัตว์สำหรับตัดให้สัตว์กิน ซึ่งแม้ว่าจะสิ้นเปลืองแรงงานก็ตาม การตัดให้สัตว์กินจัดได้ว่าเป็นการใช้แปลงหญ้าอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในขณะที่ยังมีปัญหาการขาดแคลนพืชอาหารสัตว์ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังอาจลดเวลาปล่อยสัตว์ลงในแปลงหญ้า ซึ่งเป็นการลดความเสียหายจากการเหยียบย่ำได้โดยตรง โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ฝนตกหนักในสภาพดินโคลน การเหยียบย่ำจะทำให้เกิดความเสียหายต่อแปลงหญ้าได้มากที่สุด

นอกจากนี้ วท. ได้จัดทำแบบฟอร์มบันทึกการให้แม่ของโคนมแจกจ่ายให้แก่สมาชิกโดยครบถ้วน เพื่อให้สมาชิกบันทึกผลผลิตน้ำนมของวัวแต่ละตัวทุกครั้งที่ยรีดนม (ผนวก ๑) ข้อมูลนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับสมาชิกในการตรวจสอบประวัติและขีดความสามารถของโคนมแต่ละตัว และจะเป็นตัวบ่งบอกขีดความสำเร็จในการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมของสมาชิกแต่ละรายอีกด้วย

โดยสรุปแล้วปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งในค่านอาหารสัตว์และโคนมเป็นปัญหาซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ สถานการณ์ต่าง ๆ ได้กระเตื้องขึ้น และมีแนวโน้มที่จะแก้ไขลุกลงไปได้ในอนาคต ทั้งนี้ทั้งนี้ทั้งสมาชิกเริ่มมีผลผลิตและรายได้จากการขายนม สมาชิกส่วนใหญ่มีความมั่นใจว่าอาชีพการเลี้ยงโคนมนี้สามารถยึดถือเป็นอาชีพหลักได้ ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าสมาชิกจะให้ความสนใจและร่วมมืออย่างจริงจังต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่มีอยู่ให้ลุกลงไปได้ในอนาคตอันใกล้

